

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum debeat dici mater Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

non sensisse, quod semen mulieris sit ex-
crecentia utri (ut
Aristoteles putavit)
sed quod concurrat
ad generationem, non
necessario tamen. Et
propterea apud Au-
gustinum ex hoc ipso,
quod semen mulie-
bre ordinatum est ad
generationem, licet
non necessario, habe-
tur ratio peccati mol-
liciter in muliere volu-
tate feminante sola:
abuntur enim semi-
ne ad generationem
ordinato.

lib. 9. c. 2. 4.
& 7.

q. 52. ar. 4.

q. 31. ar. 5.

q. 35. ar. 3.

lib. 9. c. 7. circa
medium.

q. 52. ar. 4.
D. 661. &
1117.

Super Quaestiones
trigesima quinta. Ar-
ticulum quartum.

Titulus clarus ut
sonat.

q. 41. q. 2. ar.
3. & 4. cou. 2.
34-43. & 45.
fi. & op. 3. c.
229.

In corpore duae sunt
conclusiones. Prima
est, beata Virgo vere
dicitur mater Dei. Se-
cunda est, haereticum
est negare beatam Vir-
ginem esse matrem
Dei. Prima conclusio
probat. Omne no-
men significans in co-
creto aliquam natu-
ram, potest suppone-
re pro qualibet hypo-
stasi illius naturae. ergo
ly Deus, potest sup-
ponere pro hypostasi
diuinae, & humanae
naturae, ergo personae

¶ 2 Præ. Christus ex beata Virgi-
ne miraculose natus est: sed mi-
raculosa generatio non sufficit
ad rationem maternitatis, vel fi-
liationis: non enim dicimus E-
uam fuisse filiam Adæ. ergo vi-
detur quod nec Christus debeat
dici filius beatæ Virginis.
¶ 3 Præ. Ad matrem pertinere
videtur decisio feminis: sed sicut
Damas. * dicit in 3. lib. corpus
Christi non seminaliter, sed con-
ditivè a Spiritu sancto formatum
est. ergo videtur quod beata Virgo
non debeat dici mater Christi.

SED CONTRA est, quod di-
citur Matth. 1. Christi generatio sic erat: cum esset
desponsata mater Iesu Maria, Ioseph &c.

RESPON. Dicendum, quod beata virgo est ve-
ra & naturalis mater Christi sicut enim sup. dictum
est, * corpus Christi non est de celo allatum, sicut Va-
lentinus haereticus posuit, sed de virgine matre sum-
ptum, & ex purissimis sanguinibus eius formatum.
Et hoc solum requiritur ad rationem matris, ut ex sup. di-
ctis patet. * unde beata virgo vere est mater Christi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod (sicut supra
dictum est) paternitas siue maternitas & filiatio, non
competunt in quacumque generatione, sed in sola
generatione viventium: & ideo si aliqua inanimata
ex aliqua materia fiat, non propter hoc consequi-
tur in eis relatio maternitatis & filiationis, sed solum
in generatione viventium, quae proprie naturitas
dicitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Damas. * di-
cit in 3. lib. naturitas temporalis, qua Christus est na-
tus propter nostram salutem, est quodammodo se-
cundum nos, quoniam natus est homo ex muliere,
& tempore conceptionis debito. Super nos autem,
quoniam non ex semine, sed ex Spiritu sancto & san-
cta virgine, supra legem conceptionis. sic igitur ex
parte matris naturitas illa fuit naturalis, sed ex parte
operationis Spiritu sancti fuit miraculosa. unde bea-
ta virgo est vera & naturalis mater Christi.

AD TERTIUM dicendum, quod (sicut sup. di-
ctum est) resolutio feminis semine, non pertinet
ad necessitatem conceptus, & ideo resolutio femi-
nis non ex necessitate requiritur ad matrem.

ARTICVLVS IIII.

Utrum beata Virgo debeat dici
mater Dei.

AD QVARTVM sic procedi-
tur. Videtur quod beata
Virgo non debeat dici ma-
ter Dei. Non enim didicendum
est circa diuina mysteria, nisi quod
ex sacra scriptura habetur: sed
numquam in sacra scriptura le-
gitur, quod sit mater, aut geni-
trix Dei, sed quod sit mater Christi,
vel mater pueri, ut patet Matth. 1.
ergo non est dicendum, quod beata
virgo sit mater Dei.

¶ 2 Præ. Christus dicitur Deus
secundum diuinam naturam: sed

diuina natura non accepit initium
essendi ex virgine. ergo beata
virgo non est dicenda mater Dei.
¶ 3 Præ. Hoc nomen Deus, com-
muniter predicatur de patre, &
filio, & Spiritu sancto: si ergo bea-
ta virgo est mater Dei, videtur se-
qui, quod beata virgo sit mater pa-
tris & filii, & Spiritu sancti, quod
est inconueniens. non ergo bea-
ta virgo debet dici mater Dei.

SED CONTRA est, quod in ca-
pitulis Cyrilli * approbatis in E-
piphania synodo, legitur: Si quis
non confitetur Deum esse secun-
dum veritatem Emanuël, & pro-
pter hoc Dei genitricem sanctam
virginem (genuit enim carnali-
ter carnem factam ex Deo ver-
bum) anathema sit.

RESPON. Dicendum, quod
(sicut supra dictum est) omne
nomen significans in concreto
naturam aliquam, potest suppo-
nere pro qualibet hypostasi il-
lius naturae. Cum autem unio
incarnationis sit facta in hypo-
stasi (sicut supra dictum est) ma-
nifestum est quod hoc nomen Deus,
potest supponere pro hypostasi
habente humanam naturam, &
diuinam. Et ideo quicquid con-
uenit diuinæ naturae, vel huma-
nae, potest attribui illi personae,
siue secundum quod pro ea sup-
ponitur nomen significans diuinam
naturam, siue secundum quod
pro ea supponitur nomen signifi-
cans humanam naturam: concipi-
atur autem & nasci, personae attri-
buitur & hypostasi, secundum
naturam illam, in qua concipi-
tur, & nascitur. Cum igitur in ip-
so principio conceptionis fue-
rit humana natura assumpta a diuina persona (sicut
praedictum est) consequens est, quod vere possit
dici Deum esse conceptum, & natum de virgine. Ex
hoc autem dicitur aliqua mulier alicuius mater, quod
eum concepit & genuit, unde consequens est, quod bea-
ta virgo vere dicatur mater Dei: solum enim sic ne-
gare posset, beatam virginem esse matrem Dei, si
vel humanitas prius fuisset subiecta conceptioni &
natiuitati, quam homo ille fuisset filius Dei (sicut
Photinus posuit) vel humanitas non fuisset assum-
pta in unitatem personae, vel hypostasis verbi Dei,
sicut posuit Nestorius. Vtrumque autem horum est
erroneum, unde haereticum est negare beatam vir-
ginem esse matrem Dei.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod haec fuit
obiectio Nestorij: quae quidem soluitur ex hoc,
quod licet non inueniatur expresse in scriptura di-
ctum, quod beata virgo sit mater Dei, inuenitur ta-
men expresse in scriptura, quod Iesus Christus est ve-
rus Deus, ut patet 1. Ioan. vlti. & quod beata Virgo
est mater Iesu Christi, ut patet Matth. 1. unde sequi-
tur ex necessitate ex verbis scripturae, quod sit ma-
ter Dei. Dicitur etiam Roman. 9. quod ex Iudaeis
est

illi suppositae vel no-
mine Dei, vel homi-
nis, potest attribui
quicquid ratione diui-
nae, vel humanae natu-
rae conuenit. ergo ve-
re potest dici Deum
conceptum & natum
de Virgine, ergo bea-
ta Virgo vere potest
dici mater Dei. Antec-
cedens patet, prima
consequencia probat-
ur, quia unio incarna-
tionis facta est in hy-
postasi. Secunda, ex
eiusdem est euidentis.
Tertia probatur, quia
concupi, & nasci attri-
buitur hypostasi secun-
dam naturam illam,
in qua concipitur, &
nascitur: iam autem
ex dictis patet, hypo-
stasi Verbi a princi-
pio conceptionis uni-
tam naturae humanae.
Quarta, probatur, quia
ex hoc aliqua mulier
dicitur alicuius mater,
quod eum concepit
& genuit.
¶ Secunda conclusio
probat. Solis duo-
bus modis haereticis
posset negari, beata
Virginem esse matrem
Dei, ergo haereticum
est, &c. Antecedens
probat. & quo ad
modos, & quo ad
haereticum, quo ad mo-
dos quidem, quia al-
ter est quo ponitur
homo ille prius coe-
pius, quam fuerit fi-
lius Dei: alter vero
est, quo ille homo po-
neretur non esse filius
Dei personaliter. Quo
ad haereticum vero, quia
primum fuit Photi-
ni, secundum Nesto-
rij. omnia clara sunt.

q. 31. ar. 3.

Super Quaestiois trigesima quinta, Articulum quintum.

Tulius de filiationibus realibus, hoc est, an ambæ sint reales relationes, intelligitur.

In corpore quatuor sunt. Primo, ponuntur duæ circa quaeritū opinionēs: secundo tractatur in communi, penes quid attenditur unitas, uel pluralitas relationis realis: tertio, applicatur ad Christi filiationē: quarto respondetur quaestio.

Quo ad primum, prima opinio ponit duas reales in Christo filiationes, propter plures natiuitates, quæ sunt causæ: secunda ponit unam tantum propter unitatē personæ, quæ est subiectum.

Quo ad secundum aduertendum est, quod una concurrens ad realem relationem, scilicet causa, non quæritur, sed ea quæ fundat relationem (ut albedo respectu similitudinis, & quantitas respectu qualitatis, & generatio actiua respectu paternitatis, & similia) subiectum, in quo, scilicet est subiectiue ipsa relatio, ut paternitas in persona patris, & sic de aliis. Et terminos ad quem, ut ad correlatum relatio est, ut filiatione est ad quem dicitur paternitas, & sic de aliis. Et quia hæc inueniuntur concurrere ad esse relationis, & unitas aut pluralitas ad esse rei ipsæ, ideo Auctor in communi tractare uolens hic de unitate, uel pluralitate relationis realis, de qua est sermo, ab istis tribus inchoauit, & per hæc tria discurrit, proponendo, quod penes causam, uel subiectum, &

non penes terminum relatio pluralificatur, excludendo primo terminum esse, penes quem unitas aut pluralitas relationis realis attenditur. Probat autem hoc, ex eo quod si ad pluralitatem terminorum multiplicaretur realis relatio, sequeretur quod si Sortes esset filius duobus filiationibus realibus specie differentiibus, quia est filius patris & matris, quod est inconueniens, quia una natiuitate est uirgatus, filius. Et hinc secundo infert penes unitatem causæ attendi unitatem specificam relationis, & manifestat hoc primo in filiatione penes natiuitatem, secundo in magistro penes unam doctrinam, & in domino penes unum dominium. Et inde tertio prosequitur pluralitatem specificam attendi penes speciem pluralitatem causæ, quod manifestat in magisterio grammaticæ & logicæ, & sic de aliis. Et demum unitatem numeralem relationis non penes causam, sed subiectum ponit, & manifestat in patre respectu multorum filiorum, in quo nec plures specie paternitates, quia generationes sunt eiusdem speciei, nec plures numero, quia forma eiusdem rationis, non potest multiplicari in eodem subiecto.

Ad tertium duo de filiatione Christi deducit. Primum ex parte causæ, scilicet quod quia duæ sunt Christi natiuitates, & sunt diuersarum rationum, consequens est, quod duæ sunt in Christo filiationes. Secundum ex parte subiecti, quod quia una tantum est persona, & subiectum filiationis non est natura nec pars natu-

ra, sed persona, consequens est, quod in Christo non sit filiatione temporalis, nisi cuius capax est persona diuina, & sic filiatione temporalis in Christo non est realis, sed rationis tantum.

Ad quartum respondetur primo quaestio, distinguendo & concordando opiniones ambas, quia aut sermo est de filiationibus

secundum perfectas rationes filiationis, & sic affirmandæ sunt duæ in Christo filiationes iuxta duas natiuitates, aut secundum filiationis subiectum, & sic in Christo non est nisi filiatione aeterna, quia solū est suppositum æternum. Secundo, excludit obiectionē, quomodo scilicet Christus dicitur filius matris, & dicitur quod dicitur relatiōe filiationis cointellecta maternitati. Tertio, excludit aliam obiectionem, quomodo Christus dicitur realiter filius matris, & dicitur, quod dicitur realiter filius ex reali maternitate ad ipsum.

Occurrunt hoc in loco quinque ex Scotto in 3. distinct. 3. Sentent. dubitanda, arguit enim contra quinque hæc dicta. Primum est circa illud, quod relationes non pluralificantur secundum terminos. secundum est circa illud, impossibile est in eodem subiecto esse duas formas eiusdem rationis. tertium est circa illud, pater unica paternitate refertur ad plures filios: quantum est circa rationem litteræ pro principali conclusione: quantum est circa ipsam principalem conclusionem.

Contra primum ergo dictum, scilicet relationem non pluralificari secundum terminos, arguit Scotus. si ad duos terminos esset eadem relatio, tunc eadem relatio simul esset & non esset. Contra tertium dictum, quod est propinquum huic primo (scilicet, quod pater unica paternitate refertur ad plures filios) arguit Scotus, primo. Pater hac paternitate primo respicit hunc filium hac filiatione, ergo hac paternitas non est ad plures filios. Antecedens probatur, quia sicut paternitas fundatur super genuisse, ita hac paternitas super hoc genuisse.

Secundo, correlatiua sunt simul natura, ita quod uno destructo, destruitur & reliquum, ergo destructa hac filiatione in hoc filio, destruitur quoque hæc paternitas in hoc patre, ergo paternitas remanens ad alium filium, est alia paternitas, nisi aut idem simul esset corruptum, & remaneret, quod est impossibile, aut noua paternitas, tunc aduenisset sine noua generatione, quod est etiam impossibile.

Tertio, quia quando aliquid est aliquo ultimate tale, non potest illud manere in ipso, nisi ipsum habens illud sit ipso tale, sicut non potest albedo manere in superficie, nisi ipsa superficies sit alba: sed relatio est quæ habens illam, est ultimate ad alium, igitur non potest manere eadem in eo, nisi illud in quo manet sit illa ad idem aliud, igitur non manet eadem paternitas destructo illo termino, ad quem habens paternitatem dicitur pater paternitate illa.

Quarto, pater aliquo modo aliter respicit hunc filium, & illum, si alia

tertius S. Thomæ. Q. 3

ARTICULUS V. Vtrum in Christo sint duo filiationes. AD QUINTVM sic proceditur. Videtur quod in Christo sint duæ filiationes. Natiuitas enim est causa filiationis: sed in Christo sunt duæ natiuitates, ergo etiam in Christo sunt duæ filiationes. ¶ 2 Præ. Filiatio, qua quis dicitur filius alicuius, ut matris vel patris, dependet aliquantulum ab ipso, quia esse relationis est ad aliud aliquantulum se habere, unde, & interempto uno relatiuorum, interimitur aliud: sed filiatione æterna, qua Christus est filius Dei patris, non dependet à matre, quia nullum æternum dependet a temporali. ergo Christus non est filius matris filiatione æterna. Aut ergo nullo modo est filius eius (quod est contra prædicta) aut oportet quod sit filius eius quadam alia filiatione temporali. Sunt ergo in Christo duæ filiationes. ¶ 3 Præ. Vnum relatiuorum ponitur in definitione alterius, ex quo pater, quod unum relatiuorum specificatur ex alio: sed unum & idem non potest esse in diuersis speciebus. ergo impossibile videtur, quod una, & eadem relatio, terminet ad extrema omnino diuersa: sed Christus dicitur filius patris æterni, & matris temporalis, qui sunt termini omnino diuersi, ergo uidetur quod non possit eadem relatione Christus dici filius patris & matris. sicut ergo in Christo duæ filiationes.

3. di. 3. art. 5. & quo. 1. ar. 2. & quo. 2. q. 2. art. 3. & opu. 3. ca. 2.

art. præced.

3. di. 3. art. 5. & quo. 1. ar. 2. & quo. 2. q. 2. art. 3. & opu. 3. ca. 2.